

Asia: VN/26666/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta (kaksoistutkintouudistus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan näkemykset ammattikorkeakoululain ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusta koskevista muutoksista

-

Lausunnonantajan näkemykset ammattikorkeakoululain ammatillista opettajankoulutusta koskevista muutoksista

-

Lausunnonantajan näkemykset opintotukilain muutoksista

Esityksessä esitetään muutoksia muun muassa opintotukilain (65/1994) opintolainahyvitystä koskevaan sääntelyyn. Kela ei pidä tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena opintolainahyvitystä koskevan sääntelyn muuttamista, koska opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteilla hallitusohjelman mukainen opintotuen kokonaisuudistus. Kelan näkemyksen mukaan esitetyt opintolainahyvitystä koskevat muutosehdotukset tulisi huomioida osana opintotuen kokonaisuudistuksen valmistelua.

Opintotuen kokonaisuudistusta pohtineen työryhmän muistiossa on opintolainahyvityksen osalta esitetty useampia opintolainahyvityksen kehittämisen vaihtoehtoja. Yhtenä vaihtoehtona esitetään myös opintolainahyvityksestä luopumista kokonaisuudessaan. Jos hallituksen esitysluonnoksen mukaiset muutosehdotukset opintolainahyvitystä koskevaan lainsäädäntöön hyväksyttäisiin, se voisi tarkoittaa sitä, että kokonaisuudistuksesta johtuen kyseisiä säädöksiä muutettaisiin tai ne jopa kumottaisiin ennen kuin niitä on alettu soveltaa. Esityksen mukaan opintotukilain muutokset tulisivat voimaan 1.8.2028 ja niitä sovellettaisiin henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutusta varten 1.8.2028 alkavaan koulutukseen tai sen jälkeen tai henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1.8.2028 koulutukseen, mutta hän on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1.8.2028 tai sen jälkeen.

Käytännössä voimaantulosäännös tarkoittaa sitä, että opintolainahyvitystä koskevia säännöksiä sovellettaisiin ensimmäisen kerran aikaisintaan vuonna 2029.

Jos opintotukilain opintolainahyvitystä koskevia säädöksiä on tässä vaiheessa välttämätöntä muuttaa, tulisi muutosten koskea vain kättilökoulutuksen suorittajia. Ammattipätevyysdirektiivistä johtuen kättilöiden koulutusrakenne muuttuu siten, että opiskelijan on ensin suoritettava sairaanhoitajan ammattikorkeakoulututkinto ja vasta tutkinnon suorittamisen jälkeen hän voi suorittaa erillisen kättilökoulutuksen. Voimassa olevien opintolainahyvitystä koskevien säädösten perusteella uuden koulutusrakenteen mukaiselle opiskelijalle myönnettäisiin opintolainahyvitys sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen perusteella, koska se on opiskelijan ensimmäiseksi suorittama opintolainahyvitykseen oikeuttava korkeakoulututkinto. Voimassa olevat säädökset eivät mahdollista lisähyvityksen myöntämistä erillisen kättilökoulutuksen suorittamisen perusteella. Jos opintolainahyvitystä koskevia säädöksiä ei muutettaisi, kättilökoulutuksen opiskelijat voisivat jatkossa saada opintolainahyvitystä vähemmän kuin tällä hetkellä. Tällä hetkellä kättilöopiskelijat voivat saada opintolainahyvityksen 270 opintopisteen laajuisen kättilötutkinnon perusteella, ja opintolainahyvityksen enimmäismäärä tässä tutkinnossa on 5560 euroa. Ilman säädösmuutoksia opintolainahyvitys myönnettäisiin heille 210 opintopisteen laajuisen sairaanhoitajatutkinnon perusteella, jolloin opintolainahyvityksen enimmäismäärä on 4120 euroa.

Ammattipätevyysdirektiivi ei sen sijaan koske ensi- tai terveydenhoitajakoulutuksia. Jos opiskelija tällä hetkellä suorittaa ensin sairaanhoitajan tutkinnon ja tutkinnon suorittamisen jälkeen haluaa jatkaa vielä terveydenhoitajan tai ensihoitajan opintoihin, opintolainahyvitys voidaan myöntää suoritettuna sairaanhoitajatutkinnon perusteella. Sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettavan ensi- tai terveydenhoitajan tutkinnon perusteella opintolainahyvitystä ei voi enää saada. Esityksessä esitetään, että jatkossa opintolainahyvityksen voisi saada myös sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettuna ensi- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella. Tätä mahdollisuutta saada opintolainahyvitys tutkinnon suorittamisen jälkeen suoritettuna koulutuksen perusteella ei kuitenkaan ole esimerkiksi kasvatustieteen maisterin tutkinnon luokanopettajakoulutuksessa suorittaneella, joka tutkinnon suorittamisen jälkeen haluaa vielä pätevöityä erityisopettajaksi. Eri alojen opiskelijat eivät siten ole yhdenvertaisessa asemassa sen suhteen, voivatko he saada opintolainahyvityksen tutkinnon suorittamisen jälkeen suoritettavan koulutuksen perusteella. Toki mahdollisuus saada opintolainahyvitys suoritettuna ensi- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella on lähinnä teoreettinen, koska esityksen mukaan ”opintolainansaaajat, jotka hakeutuvat ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutukseen erikseen sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen jälkeen eivät useimmiten kuitenkaan saisi opintolainahyvitystä, koska he eivät kerkeäisi suorittaa opintoja edellä kuvatussa suoritusajassa niiden yhtenäisesti suoritettavaa tutkintoa pidemmän keston vuoksi.” Kelan näkemyksen mukaan opintolainahyvitysoikeutta ei kuitenkaan tulisi laajentaa koskemaan myös sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettavaa ensi- ja terveydenhoitajan koulutusta, koska tällöin kyseisten alojen opiskelijat asetetaan parempaan asemaan kuin muut vastaavanlaisen koulutuksen suorittavat opiskelijat.

Esityksen perustelujen mukaan sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettuna kättilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella myönnettävä opintolainahyvitykseen oikeuttava opintolaina voisi olla vain kyseisen koulutuksen aikana nostettu opintolaina. Tämä ei kuitenkaan käy

ilmi 15 i §:n 5 momentista, jossa ehdotetaan säädettäväksi ”Sen estämättä, mitä 15 f §:n 1 momentissa säädetään, opintolainahyvityksen määrä on opintolainansaajalla, joka on suorittanut sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) suorittamisen jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen enintään 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka on kertynyt kyseisten opintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan koulutuksen suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana ilman lainaan pääomitettuja korkoja.” Jos esimerkiksi opiskelija suorittaa sairaanhoitajan tutkinnon 31.3.2029, huomioidaan tämän tutkinnon perusteella myönnettävässä opintolainahyvityksessä 31.7.2029 asti kertynyt opintolaina. Jos kyseinen opiskelija aloittaa kätilökoulutuksen suorittamisen 1.4.2029, huomioitaisiin ehdotetun 15 i §:n 5 momentin sanamuodon mukaan koulutuksen perusteella myönnettävässä opintolainahyvityksessä opintolainajo 1.1.2029 alkaen. Tämä tarkoittaisi sitä, että kevätlukukauden 2029 opintolaina tulisi huomioitua sekä sairaanhoitajatutkinnon perusteella myönnettävässä opintolainahyvityksessä että kätilökoulutuksen perusteella myönnettävässä opintolainahyvityksessä. Tällaisessa tilanteessa kätilökoulutuksen perusteella myönnettävässä opintolainahyvityksessä opintolaina tulisi huomioida vasta 1.8.2029 alkaen. Tämä tulisi huomioida ehdotetun 15 i §:n 5 momentissa.

Kelan on mahdollista toimeenpanna ehdotetut muutokset. Kätilö-, ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusten perusteella myönnettävät opintolainahyvitykset ovat Kelassa manuaalisesti tehtäviä päätöksiä. Jos arvioidaan, että kätilöksi valmistuisi vuodessa noin 200 henkilöä, olisi manuaalisen työn kokonaiskesto vuodessa noin 300 tuntia ja ratkaisutyön kokonaiskustannukset noin 22 500 euroa vuodessa. Muutosten aiheuttama järjestelmätyön määrä Kelassa on noin 300 tuntia. Tämä arvio on tehty sillä oletuksella, että muutokset toteutettaisiin tällä hetkellä käytössä olevaan järjestelmään. Järjestelmätyön kokonaiskustannukset olisivat arviolta noin 22 500 euroa.

Reinikainen Linda
Kansaneläkelaitos - Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikön
opintotukiryhmä